1943: 69-70, 81-82.
Z 700
P 86137

Anul III, Nr. 69 | 8 pagini 6 lei | Duminică, 26 Septembrie 1943

BUCOVINA LITERARĂ

BRAȘOV 37

Redacția și Administrația
Cernăuți, str. General Mircescu Nr. 8
Telefon: 23.10

Supliment duminical al ziarului „Bucovina"
Prim redactor: George Drumur

Abonamente:
1 an 300 lei, 6 luni 150 lei
Pentru instituții dublu

Poezie și viață

Inţelegerea poeziei ca o formă a vieţii, privită din orice punct de vedere, este fără indoială suficientă pentru a prilejui experienţele spirituale supreme. Iar cine examinează acest răsunet afectiv cu atenţie, nu se poate să nu recunoască şi semnificaţia lui absolută. Desigur insă că există un punct dela care pornirea către discuţie şi analiză primejduește siguranța și puritatea creatiei poetice.

Dece? Pentrucă o notă deosebită de reverenţă se amestecă in emoţiile poetice mai inalte. Aceasta vine poate din atingerea sensurilor universale. Şi totuşi poezia in expresia ei autentică şi pură — fără a ne gândi a-i da o definiție in plus, — trebue să recunoaștem că este o revelaţie a omului, a poetului. Da, revelaţie de nouă viaţă născută in categoriile stilistice prin convertirea misterului.

Iar dacă poezia de idei ne satisface, cu atât mai mult, cu cât forma abstractă este inlocuită cu forma sensitiv-intuitivă, apoi poezia simbolurilor reprezentată de mai toţi romanticii, a trecut inainte, mai inainte, pas cu pas incadrată in diferite curente (abia mai târziu) și denumită cu multiple nume spre a căuta alte şi alte forme de manifestare.

Fără indoială că toată aceasta manifestare a deschis perspective către viaţă şi anume către viaţa supremă a spiritului. De aici o primă concluzie: Poezia n'are nevoe nici să adopte ideile doctrinarului, dar nici să manevreze simboluri dificile. Este meritul unor mari creatori in poezie ca: Edgar Poe, Baudelaire şi Arghezi, la noi, de a fi demonstrat că lirismul poate aspira la expresia absolutului fără să ţină seamă de nici o catalogare artistică şi de nici o reţetă estetică, etc.

Iată de unde singură teza vieţii — a unei trăiri să-i zicem aşa revelată in categoriile stilistice a frumosului — poate să răspundă intrebărilor.

Dar dacă poezia şi viaţa sunt de o potrivă perspective deschise asupra totalităţii, este cu putinţă să nu resimţim inrudirea lor profundă? De sigur că laicismul şi spiritul de analiză au reuşit, in ultimul timp, să pună deosebirile dintre ele intr'o lumină mai mare, decât afinităţile. De-aici gratuitatea discuţiile microscopice. De altfel afirmaţiile aşa zişilor specialişti, după noi, constitue unul din punctele cele mai problematice. Sărăcirea aptitudinilor, care aduce cu sine abandonarea oricărei perspective de totalitate in viziunea lumii şi a vieţii, fatal nu poate să aducă decât un regres. Iată cum şi dece progresele analizei au dus şi duc sistematic la pierderile sintezei, scăzând in mod nevoit valoarea creaţiei poetice.

Că este aceasta o realitate credem că nimeni nu se indoeşte din purtătorii condeiului.

Şi apoi nu e nevoe numai decât să fii scriitor, ci pur şi simplu un om dotat cu puţină inteligenţă, cultură și bun simţ, pentru a vedea raportul dintre creaţie şi comentariu.

De altfel, povestea e veche şi universală, incepând cu comentatorii lui Homer şi trecând până la zilele noastre, cu mulţi clopoţei şi tare goale.

Deci, ce-am mai indrăzni să cerem? Aproape nimic.

Şi acum ca incheere, ne vor ierta domnii critici pentru cele câteva sfichiuiri din acest marginal, fără nici o pretenţie decât aceia de a aşeza poezia şi poetul la locul lor; înaintea teoriilor, curentelor şi şcolilor, care toate la un loc n'au făcut şi nu vor face niciodată nici măcar cât un poet surghiunit de oameni şi îngenunchiat în cea mai poră rugăciune pe marginea vieţii poeziei.

GEORGE TODORAN

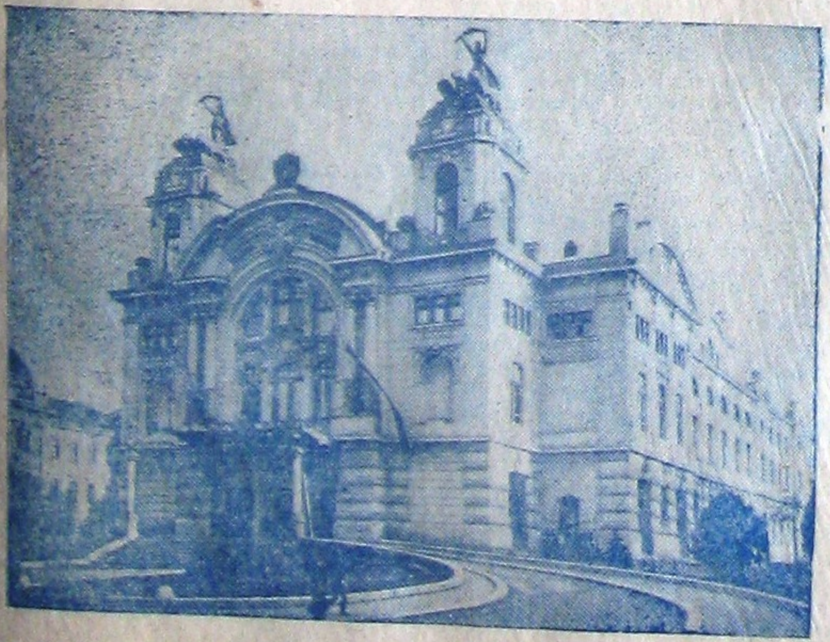

Uitările

Uitările, un cimitir departe,
In ceaţa anilor rămaşi in urmă.
Păşesc în el şi glasul mi se curmă;
Rămân aşa ca vorbele in carte.
Cărările 'napoi nu-s pământene.
Aş vrea să ies la mal şi nu mă lasă
Uitările. Mă ţin ca într'o plasă.
Un brad imi pune liniştea pe gene.
Hei, suflete, de ţi-ai ales uitarea,
Aruncă dalta nemuririi tale
Şi hai cu mine la cetate 'n vale,
Căci.., toate duc spre ea, deschisă-i zarea.
Uitările, fântână peste viaţă,
O ciutură lăsată 'n fund de apă,
Rugină de demult pe vârf de sapă;
Mă cheamă 'n umbra anilor prin ceaţă.

LEON ŞANDRU

Cum începe un roman

de E. AR. ZAHARIA

Sufletul incepe a putrezi de la o vreme. E şi asta o vorbă mare, dar uită-te la omul de colo cum stă singur la masă cu un sfert de vin înainte şi nu ştie că şi sufletul lui a început a putrezi ca un lucru oarecare. Dece stă el acolo, singur? De bună voie? De chef? Nu-i el un obidit, o existenţă de care s'a prins ciuperca mucegaiului? Uită-te numai la faţa lui: parcă nu-i de om — şi nu-o arată făptura să aibă mai mult de 30 de ani? Dece oare? Acum priveşte gânduratec la vinul portocaliu, mai mult palid, din sticlă. Ceva nu-i stă a bună. Amară-i viaţa, pare a zice el. Amar vin! Şi apucă din nou păhărelul înait, subţire, deşertat până la jumătate, il duce la gură închizând ochii ca de fericire cu o femeie. A trecut peste faţa lui o undă de bucurie, măcar una odată cu înghiţitura asta? Nu se pare. Numai după ce a pus din nou paharul pe măsuţa acoperită cu un fel de muşama soioasă, ferfeniţită, gura i se strânge într'o mişcare de acreală, de desgust, dându-i feţei o înfăţişare şi mai deplorabilă. Ochii caută în gol, — nici la mesenii din jur ce povestesc anecdote şi aventuri, nici la aparatul de radio ce umple cârciuma de o muzică sălbatecă, tulbure, căzăcească, nici la gravurile de pe pereţi ce reprezintă scene din mitologie, de te întrebi ce legătură au cu interiorul vesel al casei...

S'o fi gândind la ai lui, acasă, departe, sau unde o fi rămas atârnat cu memoria, cu atenţia aşa de înţepenită? Fluteşte peste ţeasta lui o nebuloasă de fum, ca o aureolă de abur de vin, de mâncări.

Viaţă e asta? se întreabă crucit. Viaţă ori mortăciune? Şi mai bea odată din pahar până la fund, pe urmă il isbeşte cu fundul de masă, de parcă s'ar fi mâniat pe dânsul. Copilul care servea se arăta în prag, întrebător, dar el nu se uită la dânsul. Sticla de vin se răstoarnă acum aproape toată în pahar, numai de o gură de mai rămas.

In dreapta o femeie tânără, cu inel pe deget, cu părul ondulat, cu faţa lungăreaţă albă şi plăcută, respirând parcă toată sănătatea vecinilor şi cu chef de vorbă lungă, povesteşte cum că e căsătorită de şapte ani şi cum a vrut să fugă la o săptămână după nuntă, fiindcă nu-i plăcea să stea în târgul unde i se părea că e prea urit pentru bărbatul său, târg scund cu jidovi perciunaţi ca de iarna cea mare, cu noroi până peste capăt... Povestirea ei stârneşte salve de râs la tovarăşii de masă ce cască gura mare şi se bucură de le strălucesc ochii în lacrimi, dar râde şi ea, cu hohot, tare, ştrengăreşte. Spune că viaţa aşa e, că acum s'a obişnuit, că traiul e o povară, cu cât o porţi, cu-atât e mai uşoară...

Lângă ea stă un funcţionar vechiu, cu stele pe umăr, în uniforma categoriei sociale din care face parte. Mustăţile îi trec peste gură, galbene, respectuoase. Pe frunte câteva încreţituri, un chip de pleşuvie în creştet. Bea, râde, îşi reazimă iar cotul de nevasta care poate fi numită încă tânără, privind galeş la silueta ei cărnoasă. Spune că nevasta lui a rămas in Moldova, departe, şi că nu-i scrie nimic de o bucată de vreme. O fi ea ca mine la un pahar de mustişor! zice într'un rând, apoi tace.

In faţă o femeie în vârstă, poate de cincizeci de ani, tot funcţionară, cu câţiva negi pe faţă, dar cu obrazul plin, nescofălcit. Are pălăria în cap, dar i se văd câteva şuviţe de păr, neîngrijite. E într'un palton cam şters. Ascultă cu mult interes ceeace spune nevasta cea tânără, mai scoate şi ea câte o zicală veche, apoi se adresează bărbatului de aproape care o priveşte cu interes:

— Al meu e dus la Bucureşti. Parcă stă pe acasă? Parcă e dracul în sângele lui, şi e doară bătrân acuma. Dar aşa-i el, n'are astâmpăr.

Nevasta tânără vorbeşte mereu despre bărbatul său, plecat şi el într'un oraş mai depărtat să-şi caute nişte rude sau nişte afaceri. Dar iar vine la treburile ei casnice, la mama soacră, la murături, la plapomele cele roşii, frumoase...

La o masă vecină, trei militari de grad diferit stau în preajma unei jumătăţi de vin şi trăncănesc de toate. Se vede că sunt din medii diferite şi că su-

(Continuare în pag. 2-a)

Cum începe un roman

(Continuare din pag. 1-a)

fletul lor e acoperit cu altă farbă a durerii.

— Mă, și filosofii cei mai mari au băut un pahar de vin, mă! zice unul care pare să cunoască viclenia vinului moldovenesc. Și ei, mă, au tras un vinișor. Așa e omul, bea la toate.

— Bea, măi Dodule, măi, așa e!

Cel care vorbea acuma era mai învălit în carne și mai înalt. I se vedea numai gradul strălucitor pe umăr și spatele bărbătesc. Vecinul lui, tot grad inferior, un teterist subțiratec, puțintel blond, cu figura prelungită, purta gradul și indiciul că e teterist numai pe umăr,

pe cel din stânga. Al treilea este soldat sadea, soldat de rând, plebe care înjură majurii la ceasul raportului de seară.

Tustrei beau, poate stau de jumătate de ceas. Iși povestesc vremuri trecute cu oarecare bună dispoziție. Teteristul se vaetă de nenorocul avut cu o fetiță, „o păpușă, măi, o păpușă!" de 14 ani cu care a stat aproape o noapte. „Abia la trei m'am dus de la dânsa, măi, și nimic..."

Ceilalți râd public și se încârjoaie de senzație, începând fiecare, în acelaș timp, o istorisire identică prin cuprins: o aventură galantă cu o fetiță. Vinul se bea in răstimpuri, pe la episoade.

In sala aceasta a cârciumei mai intră câțiva militari, un țăran cu cojocelul înflorit și cu cisme tari până la genunchi, un civil în pardesiu și un băiat de prăvălie. Se uită cuprinzător încoace și încolo, apoi o iau din nou spre ușă, ieșind, dupăce au spus numai „bunăseara", cu tonul ce i-l impunea rangul.

Dar să revenim la omul nostru civil de la sticluța de vin care-i acuma goală. El s'a lăsat peste masă cu cotul și se uită rătăcit parcă i s'au dus toți cocorii, i s'au înnecat toate oile. Nimeni nu se uită la dânsul cum nu se uitaseră nici când au intrat. Poate el a fost primul aici. Ne-am aștepta să-l vedem ridicându-se ori bătând în masă cu strigăt ca alții.

— Măi puștiule, încă un sfert, de cel bun!

— Țâncule, umple-o, țâncule, umfl-o repede!

— Ai venit? Adă din pivniță, nu de ăl de dai la țărani!

— Un sfert de vin și-un sifon, dar accelerat băiete!

Și în alte feluri...

El se învârte pe scaun, neliniștit ca de prezența cuiva. O ușă de alături vrea să se deschidă. Nu se poate din cauză că el s'a așezat cu scaunul drept în dreptul ușii, ce ghinion! Iși mișcă scaunul, ușa se deschide, apare un băiat cu niște farfurii, urît, strijit, care trece mai departe, călcând apăsat.

— Dece o fi boncăluind ca un cal? se întreabă. Când băiatul revine, îl cheamă cu un gest aparte, ridicând un deget, apoi tot cu acel deget îi indică sticla goală.

—Ințeles, coane! mediat! și zicând acestea, băiatul înșfăcă sticla și dispăru ca o svârlugă pe ușă.

La altă masă, mai grijită, un om înalt, cam tuciuriu, cu ochi mari, povestește camaradului ce pare să-l asculte extaziat, ceva de actualitate, sau ce dracu-o fi istorisind de șopotesc și numai uneori împrăștie vorba mai omenește, s'o audă toți.

— Mă cunoști doar, zice el, că nu sunt de azi, de ieri. Văd încă bine și, slavă Domnului, citesc și'n ochi de față (să m'audă nevasta!). Dar săptămâna asta, continuă el în mod simpatic, la o lecție de geografie, cum se preta la lectură în clasă, deschid la un capitol din Nansen... Până găsesc eu locul, băieții copiază harta de pe tablă.

Deschid. — Atenție, băieți! — și citesc o pagină, trec pe a doua... se preta să fie citit în clasă... și, doar nu's obosit, dar nu știu cum au început literele a juca roșu în fața ochilor, rândurile a umbla alandala, a se roti, ca o morișcă, unele după altele. Arunc repede, îmi dau seama, ochii pe fereastră, să-i limpezesc și apoi, în aceeaș clipă îi arunc peste o clasă. Ce credeți? Tocmai pe peretele din fund văd scris: „Bătrânețea începe de când începi a te teme de ea". E o frază de Vlăhuță cum sunt prin toate clasele...

— Na, zic, îmbătrânești de-acum (să m'audă nevasta, of!)... că rândurile de sub nas nu le vezi, dar colo, în fundul clasei, cât de bine!...

— I-așa, mă rog, î-așa, închide vecinul său spusa, după moldovenescul obiceiu, mă rog frumos...

— Bărbatul meu vine la întâi Dechemvrie, s'aude spunând nevasta cea voinică și cu fața albă, lungăreață.

— Plictisitoare-i viața aici, n'ai nicio tovarășă pentru remi, pentru pocher, nici

un cavaler, se tângui bătrâna funcționară, ridicând mâna a pagubă.

— Mă, a doua oară n'o las căpșugul, măi fraților, zise militarul, revenind la prietenia sa cu fetița de 14 ani...

— Să bem pe chestia asta!, bruschează cel cu două galoane de lână pe umăr — și fiecare înălță paharul în dreptul gurii.

Băiatul vine cu sticla plină. O trântește pe masă și pleacă.

— Măi Chiță, măi Niculiță, cum te-i fi chemând tu, dar nu știi să servești clienții...

E. AR. ZAHARIA

LA BARBIZON

Barbizonul, localitate ce numără aproximativ 7000 de locuitori, se găsește cam la 8 km. spre Vest de Fontainebleau. Singurul drum ce-i parcurgi ar putea să-i explice îndeajuns renumele, căci ea nu figurează nici pe lista de excelente vinuri, miraculoase ape minerale, faimoase cazinouri, sau ca centru industrial de oarecare importanță.

De o parte și de alta tot păduri; verdele lor dă undeva la orizont într'un albastru diluat, albastru spre care timid încearcă să se înalțe și unele coline.

Peisagiul e plin de majestate, de liniște deplină. Toate: stejarii aidoma celora din pânzele măeștrilor, coline zădărnicite în elanul lor, sinuoase văi, timide părâiașe, toate te îndeamnă să-ți sondezi interiorul, să-l surprinzi acolo unde e mai profund, mai adevărat, mai permanent, acolo unde ele se confundă cu însăși elementele naturii. Pe nesimțite, probleme desbătute — și poate fără deslegare — le reiei și tu.

Totuși, cu acest merit numai, Barbizonul rămânea, probabil, o oarecare localitate turistică, printre atâtea altele căreia „Les guides bleus" i-ar fi acordat mențiunea „belle promenade à faire".

Notorietatea i-a fost câștigată de un grup de entuziaști de artă și natură, cari, stabilindu-se și lucrând aici, au fixat pe pânzele lor emoțiile ce le încercăm noi toți, abordând acest cadru. Printre cei ce au îndrăgit locul și i-au sărbătorit frumusețile, se găsește și pictorul român N. Grigorescu.

Venind la Paris să facă pictură, primul contact Grigorescu îl ia cu școala oficială, academică. Un concurs la care se prezintă, îl obligă să pregătească un peisagiu și arborii pe care trebue să-i introducă, îi creiază oarecari dificultăți. Atunci se hotărește să plece într'o pădure, pentru a face studii directe. Problema arborilor de rezolvat îl duce dela Fontainebleau spre Barbizon, unde se instalase un grup de peisagiști. Grigorescu ajunge astfel să cunoască pe impresioniștii stabiliți aici, la „Auberge Ganne". De ei avea să se apropie și să se încadreze în școala lor.

Intuiția artistică nu l-a înșelat și între aceste două școli în înverșunat războiu și în care cea academică dispunea de tot concursul, copleșitor, al oficialității ,iar cealaltă doar entuziasmul perseverent al unor tineri ce apărau o nouă formulă de artă, Grigorescu face alegerea cea justă, cea confirmată **ulterior și de public** și care a adus condamnarea canoanelor și rutinei.

Aici lucrează cu Th. Rousseau, cu Diaz, Corot, Millet, Courbet, Daubigny etc., a căror încurajări, stimă și simpatie le câștigă. Ce fericit va fi fost Grigorescu, când Maestrul Millet, atât de exigent cu el însuși și în genere cu arta, schițează primele aprecieri!...

Trecerea lui pela acest han „Ganne", transformat azi în muzeu de pictură impresionistă, poate fi constatată încă și azi, căci aici îi sunt păstrate trei lucrări: I. „La bohémienne", piesa cea mai bună, dar în acelaș timp și cel mai ingrat plasată. „Țiganca" aceasta, de o oarecare vârstă, cu figura brăzdată de mizerii, cu o privire pătrunzătoare și grea de griji, a fost pictată pe ușa unui dulap în zid (placard). Atât obiectul pe care-i zugrăvită, cât și locul unde-i aranjată, ar putea să fie interpretate ca o nesocotire a valorii veneratului nostru pictor N. Grigorescu. Dacă indignarea noastră patriotică poate fi legitimă, aici, la Barbizon, nu mai rămâne valabilă. Măeștrii și elevii (aceștia erau numeroși și veneau de pretutindeni, începând cu America) în zilele când timpul rău îi împiedica să rămâie plein-airiști zugrăveau mobilierul din interior. Astfel dulapuri, paravane, scaune, comode, etc., toate poartă pecetea celora ce-au trecut pe aici. Așa și Grigorescu s'a instalat modest în colțu-i și, ca toți confrații, a zugrăvit pe ce a apucat.

Al doilea tablou e un vas cu flori, pretext pentru Grigorescu ca să-și noteze delicata-i sensibilitate artistică într'un colorit extrem de abundent. Privind acest tablou, și lui îi poate fi atribuit calificativul acordat lui Corot: „Ce que Corot peint c'est moins la nature que l'amour qu'il a pour elle". Pentru acest curent, denumit impresionist după un tablou a lui Monet „Impressions", individualitatea pictorului se plasează pe primul plan. Pe pânză el își interpretează propriile emoții, prin mijloace cari neglijează dogmele consacrate de tradiție. Șansa lui Grigorescu de a se fi încadrat într'un grup, unde accentul era pus pe sensibilitatea personală, a fost mare. In felul acesta, individualitatea lui, într'un mediu unde ea singură conta, a avut posibilitatea să-și desvolte nota-i specifică.

Cele mai multe din școlile moderne, moderate sau de avant-gardă, își au originea în această libertate. Ce devenea Grigorescu, odată obligat să introducă în compozițiile lui subiecte din antichitate, alegorii, simboluri, el, lipsit de o solidă cultură clasică? Impresionismul, ca și romantismul, marchează o democratizare a temelor: subiectele de inspirație nu mai sunt limitate la un anumit domeniu, amănunte inestetice nu mai există. „Vos vaches sentent l'écurie, — i-ar fi reproșat lui Millet un negustor, — ne pourriez vous pas les faire un peu plus propres? On dirait qu'elles sortent du fumier". La care Millet răspunde: „Eh! d'où voulez-vous qu'elles sortent, d'un salon?".

A treia pânză e o natură moartă, încadrată de flori, tablou neisprăvit. Dar aceste nu sunt singurele tablouri rămase dela Grigorescu în Franța. In cercurile și familiile unde era primit, nu arareori lăsa, — în afară de o impresie excelentă, — și câte un tablou ca suvenir. Unii amatori au putut să-și procure Grigorești încă mult după 1900. Ii vor fi colecționat pe toți?

Influența impresionismului asupra lui Grigorescu a fost importantă. Din pânzele lui se desprind cele două tendințe care existau și între impresioniști: cea realistă, ilustrată de Courbet și Millet, care la Grigorescu poate fi urmărită în studiile asupra evreilor și țigancelor (parțial) și unde el prinde cu un realism atât de evocător specificul acestor rase. Cealaltă tendință, de idealizare a subiectelor, proprie unui Manet, Corot și Grigorescu în ciobănașii, țărăncuțele, dorobanții și unele portrete, pânze cari vibrează de dragostea ce le-o purta.

Peisagiile lui încărcate de meditație, de o contemplație atât de comunicativă, mișcarea, atât de plastic realizată în scenele din războiul româno rusoturc, toate izvorâte dintr'o personalitate bogat dotată, care s'a sensibilizat și și-a perfecționat mijloacele de expresie, împărtășind entuziasmul și tehnica ale — sigur — celei mai importante școli din istoria picturii moderne.

Dar Grigorescu n'a fost aici la Barbizon numai elev și apoi tovarăș de muncă, privațiuni și satisfacții. Pășind în urma conservatoarei acestui muzeu, ea se oprește în fața unor pânze semnate Mayel: un élève de Grigoresco. Conservatoarea o pronunță degajat și-și continuă voiajul în această lume de culoare și emoții, citând alte nume. Ea nu bănuește că de data aceasta fraza ei a trezit un cu totul alt ecou.

Date suplimentare asupra trecerii lui Grigorescu pela Barbizon nu pot fi obținute pentru moment. Istoricul de artă André Billy a intrat în posesia registrelor pentru un studiu asupra acestei școli. Credem că pe paginile lucrării va figura și numele compatriotului nostru.

Reluând drumul spre Fontainebleau, plăcile de marmoră, fixate de alte țări spre a reaminti trecerea pictorilor lor pe aici, mi-au readus aminte de o datorie națională și, poate, de o trăsătură și mai națională a caracterului nostru: uitarea.

OCTAV NANDRIȘ

Paris 1943.

SERGENTUL MANEA

de I. MANDIUC

Războiul începuse cu Polonii. Ca la început de încăerare zvonuri peste zvonuri circulau prin sat. Va fi concentrare? nu va fi; iată o întrebare ce chinuia greu pe sergentul Victor Manea din satul Zaharești. Bătrâna Paraschiva, mama lui Victor, nu înțelegea ce înseamnă concentrare sau chiar războiu. Ea observase cu câteva zile că Victor numai este cel ce a fost, nu mai șuera ca înainte, nu o mai întreba ce face prin casă; sau dacă a dat apă și mâncare vitelor din grajd. — Da, ci aî Victore! dîci nu mânânci, nu mai pot, mămucă, să mânânc, răspunde repede Victor, luându-și sumanul pe umeri. — Mă duc până la primărie, să văd ce veste o maî adus primarul din târg. Cancelăria primăriei era plină, sosise și primariu nu de mult și împărțise ordinele de concentrare aproape la toți. Uite și Victor, strigă Vasile Obereja, bine că ai venit, să-ți iai plăcinta de plecare, continuă râzând Vasile, că eu am și pus-o la chimir. — Ție ți ușor a vorbi, măi Vasile, că la tine are cine să lucreze, dar la mine nu. — Victor a împăturit bine ordinul și a ieșit din cancelărie, luând

drumul în jos spre casa Ilenei, s'o anunțe și pe dânsa că a doua zi dimineața pleacă la regiment. — Ea a rămas foarte uimită văzându-l pe Victor, care nu dăduse pela ea de Duminică, când puse la cale chiar căsătoria lor. — *Ce s'a întâmplat, Victore, de mă sperii așa târziu, apropiindu-se tot mai mult de dragul ei.* — Nu s'a întâmplat nimic, răspunde Victor, strângându-o tot mai strâns la pieptul lui vânjos, — numai că mâine dimineață trebue să plec la concentrare.

La toate se aștepta, dar la o despărțire de iubitul ei, nu. L-a cuprins cu brațele ei și l-a sărutat, lacrimile jucau în ochii ei, și un suspin greu îi sălta sânii tari, în timp ce două boabe ca de cristal se prelungeau pe obrajii ei rumeni. — Mai stai, Victore, mai stai, că nu știu, dacă ne mai vedem, că asta nu-i concentrare, ci războiu deabinelea. — Victor a căutat s'o liniștească, spunându-i că n'a început nici un războiu cu Rusia, ci că pleacă numai la regiment și că peste câteva săptămâni se va întoarce acasă, când vor face nunta.

Cu greu și-au despărțit mânile unul de altul, cu lacrimi în ochi și-au luat rămas bun. Căci dimineața Victor trebuia să se scoale de cu vreme, ca să-l poată ajunge pe Vasile, cu care se înțelese să plece odată.

De-trei săptămâni se aflau cantonați într'un sat nu departe de târgul Soroca din Basarabia. Timpul era frumos și vara

se așternea tot mai minunată pe întreg cuprinsul zării. Prin satele din apropiere circulau diferite zvonuri, că Rușii ar avea de gând să treacă Nistrul. — Auzi, măi Victor, ce spun unii căruțași moldoveni ce vin de pe lângă malurile Nistrului, îi atrage atenția Vasile Obereja, că Rușii vreau să ne ia **Basarabia**, — să vie să o ia — răspunde hotărît Victor, dar să știe că noi n'om sta cu mânile încrucișate și neom uita la dânșii.

Dar cumpăna încercării grele dela 28 Iunie 1940 a venit ca un trăsnet să-și atârne greutatea apăsătoare peste sufletele înlăcrimate ale tuturor Românilor. Rușii au dat un ultimat și n'au mai așteptat cele patru zile induse pentru evacuare, încât surpriza a fost extraordinar de mare. Au început să treacă monștrii cei mari, tancurile ce zguduiau pământul de vârau spaimă în populația civilă.

Și veneau bolșevicii câtă frunză și iarbă, de întunecau soarele și armata noastră privea neputincioasă la acest spectacol unic în istorie. — Sergentul Victor Manea încremenise cu mâna pe pușcă, numai știa ce să creadă, văzând că monștrii de oțel ai Rușilor trec înainte pe lângă cantonamentul lor. In acel moment apare căpitanul companiei, care le citește ordinul: Armata română nu va trage nici un gloante, ci se va retrage cu tot echipamentul peste Prut. — „Cum, retragere în loc de linie de bataie? strigă cu toată puterea sergentul Victor! — Așa sună ordinul, — răspunde cu inima sfâșiată căpitanul, — și nu pot face altfel. „Ordonați foc! domnule căpitan, că nu putem îndura această rușine, — mai strigă Victor Manea. — Te înțeleg bine! Sergent Manea —nici eu nu pot vedea, ce văd acum, dar mare-i Dumnezeu și se va îndura și de noi, ca să ne putem răzbuna odată pentru totdeauna decât să trecem prin batjocura celor fără Dumnezeu.

Și au privit toți tăcuți și surprinși față de ofițeri și-au făcut pregătirile pentru plecare, trecând prin sate de Moldoveni, cari îi petreceau cu priviri înlăcrămate, rugându-se aproape în genunchi și strigând: „Da pe noi, cui ne lăsați, Dumnezeule sfinte! luați-ne și pe noi." Și au pornit odată cu armată noastră să se alăture sate întregi cu gospodari, căci ei au zisără de raiul bolșevic. Numai în târguri era altă atmosferă, ostașii au fost huiduiți și împroșcați cu țărână de către cei străini de sentimentul național, cari au început să fluture stegulețele roșii, cu care primeau tancurile sovietice.

La marginea unui sat au făcut un scurt popas lângă o fântână, unde tocmai o femee bătrână veni să ia apă. Ea l-a privit lung pe sergentul Manea, căci era cel mai răsărit și mai chipeș dintre toți ostașii regimentului, apoi oftând l-a întrebat: — „Da di undi ești flecău?... — „De departe mătușică, tocmai din Bucovina", răspunde Victor. Ea scoate din sorțul, pe care-l avea prins la brâu, un colăcel mic.— Ia colacul aista și-l mânâncă, și să-ți aduci aminte de ce-ți spune baba, de-i trece prin târgul Ieși șii vide pi ficioru miu Vasâli Săcară la Grăniceri, spune-i că dacă îi ghini acolu, să nu mai vie acasa, că eu amu știu ghinili dila aistia ce vin cu namilele aiestea de cier, de se cutremură și pământul nu numai oaminii. Cică ei n'au biserică și nici pochi, așa ni spunea părinții, cari di spaimă ș'o luat lumica'n cap că di eri s'o dus săracu. — Apoi cu tății nu ni putem duci, ca să-i bucurăm pe aiștia. Că eu una știu dela tată-miu care o grăit cu limbă di moarte către norod odată că pi

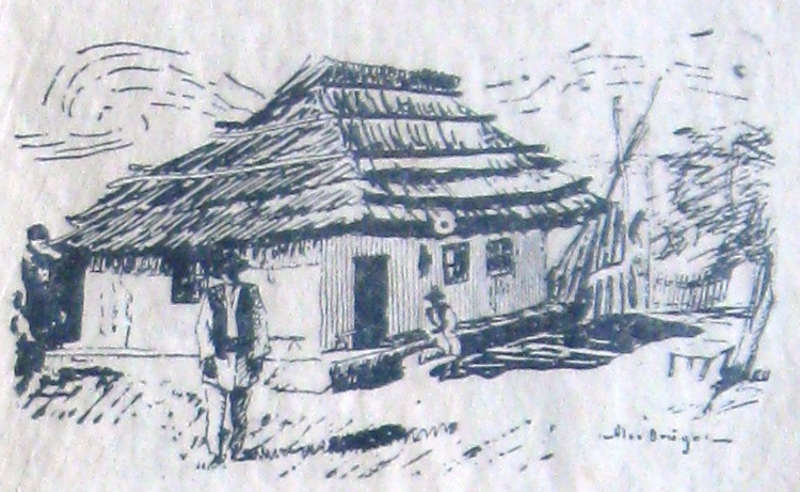

moșia aiasta n'au si căuta străinii și cum o venit așa s'or duci, că mult nu i-a îngădui bunul Dumnezeu să ni pângărească graiul și credința. Dară să nu uiți să-i spuni lui Vasâli că aî vorghit cu mini și amu mergiți sănătoși și Dumnezeu să vă păzească că sunteți încă tineri". Și a mâncat din colacul bătrânei Sergentul Manea și a împărțit și la camarazi gândindu-se cu duioșie la sfaturile băbucăi, că avea și ea un fecior la oaste undeva la Iași.

După un scurt timp regimentul s'a încolonat și au pornit mai departe, obosiți și trudiți sufletește. Pașii lor fără cadență erau pașii unei turme fără păstor, pornită să răscolească praful de pe șoselele noastre. Fluerul fermecat nu mai trimitea triluri hoinare prin văgăunele acelor meleaguri, ce le părăseau.

Toți parcă aveau același gând greu, suspinele devenise gemete prelungi și păreau o strigare necontenită a sufletelor către cer „Oare cine a greșit așa de greu în fața lui Dumnezeu, — spune într'un târziu Victor Manea către prietenul său Vasile Obereja. — De trebue să ispășim și asta, Doamne! Dă-ne tărie să golim dintr'odată paharul încercării grele, că nu mai putem suporta."

Inainte de prânz, când tocmai coborau într'o vale, au fost ajunși de două masini, care au oprit coloana. Dintr'una au coborit doi militari și un civil: cel din urmă știa românește, căci cheamă pe ofițeri și subofițeri la ei, apoi după o discuție scurtă, dar aprinsă, comandantul companiei se întoarce către ostași spunându-le cu glas tare: „Băieți, fiți cuminți, duceți-vă înainte, că noi vă ajungem peste câtva timp. Ostașii cu fața și mai îndurerată, cu revolta în suflet au pornit, pentrucă așa era ordinul comandantului. Dar n'au trecut nici zece minute și alte trei mașini i-au ajuns din urmă. Ofițerii români lipseau. Au coborit mai mulți militari comuniști din mașini, cari i-au somat sub amenințarea armelor automate să predea armele și echipamentul românesc.

Ce putea face compania fără ofițeri, situația era de așa natură încât orice împotrivire era inutilă. Astfel că fiecare soldat român era silit să treacă în dreptul camionului nostru unde preda arma. Flâncul stâng în frunte cu sergentul Victor Manea rămase ultimul, Victor rămase pe

loc cu arma în mână fără să se miște. Civilul tălmaciu strigă la sergent, care răspunde și mai aspru: „Această armă am primit-o cu jurământ dela țara mea și n'o dau de bună voie nimănui, așa procedează numai hoții din codru, iar nu o țară ca a voastră, unde este cuvântul vostru de onoare, unde sunt ofițerii noștri? Civilul a explicat ofițerilor bolșevici vorba aspră a sergentului și atunci se desprinde din rândul lor o mutră buhăită cu urechile lăsate în jos, cu dinți rari și galbeni, o corcitură asiatică, vine rânjind spre sergent, care ia poziție de apărare. In acest moment se aude o pocnitură de foc și Victor cade la pământ în praful șoselei. Arma a fost ridicată și mașinile au plecat.

Victor a mai deschis ochii căutându-l pe Vasile, prietenul său din copilărie, a întins mâna în care avea pământ din Basarabia, amestecat cu sânge, zicând: „Să duci mamei și Ilenei din Zaharești acest bulgăre de pământ despre care să povestească nepoților că este de lângă mormântul meu și să n'aibă odihnă până când nu vor răzbuna aceste fiare haine!" Armata română cu alți eroi din acest sat l-au răzbunat pe sergentul Victor Manea mort pentru patrie.

SLUGĂ

Doar și eu un om, ca toți oamenii, sânt,
Născut, plămădit și 'nălțat din pământ;
Sub lutul cărnii, port și eu un suflet, ce-și cere hrană,
Ca să mai poată 'ndemna trupul ăsta, milog, pe la fiecare icoană,
Pornit la cerșit mai din vreme ca alții, cu zorii,
Inaintea soarelui, trezit odată cu orătăniile și măturătorii.

Și dacă și eu Ți-s slugă, Stăpâne, dece să-mi arunce, ca la câini, slugile
Resturile mesei lor și să-mi văd tot făr' de răspuns rugile?
Și, dacă-mi ești Părinte și sânt, ca și toți, fiul Tău,
Dece, cu ghionturi de blestem, m'alungi tot în hău?
Dece doar pentru mine, Doamne,
Rugina și plumbul bolnavelor toamne
Și veșnic să 'ndemn, cu mâini de povară,
In hrubele secătuite-ale trupului, toat'a obrazului ceară?

Cuțitul nesiguranței, al urei, numai în mine știe să se'mplânte?
Făcut e poetul doar zâmbetul altora să-l cânte?
Alții cu fericirea, iar el, jidov rătăcitor, își urcă 'n ciubotele grele
Pașii, pe veșnicul drum, ce merge, dar niciodată n'ajunge la stele.

Dece i lași, Părinte, pe toți nemernicii să-Ți murdărească
Stelele și luceferii, cu ghiarele lor, pline de tină lumească?
Ia-mă, Tată, sus, lângă Tine, și, dacă nu-i nimeni să le spele,
Oiu fi și eu, acolo, barem o slugă nesimbriașă la stele..

C. IACINT

Ochii la România Mare

de I. Alexandrescu-Mihălceni

Doctorul Leonte Dimitriu, profesorul de igienă și medicina populară, nu era om rău. Ba, din potrivă, prin felul lui mai mult decât părintesc de-a se purta cu bolnavii la infirmerie și prin notele pe cari le da elevilor la sfârșitul trimestrului, fără ca să-i mai asculte și să le bată capul cu atâtea chițibușerii, cum făceau ceilalți profesori, am tot dreptul să spun că îndeplinea toate condițiile ce i se cer unui dascăl spre a fi declarat de elevii săi: „un om de zahăr".

Cu toate acestea, pentrucă nu admitea el intrarea în „locașul de vremelnică odihnă", cum îi spuneam noi infirmeriei, a unor anumite categorii de bolnavi, pe cari cu drept cuvânt poate îi catalogase cu un nume generic „chiulangii", cât și din cauză că, — prin care mister nu se știe nici astăzi, putea să boteze pe fiecare cu

nota ce i se cuvinea, fără să-i fi pus vre-o întrebare măcar o singură dată, — nu prea era „înghițit" de către unii din elevii clasei a VIII-a.

Și ce să spun, Nicolaescu Ion îi purta ranchiună în toată puterea cuvântului.

Zadarnic căutam noi, vre-o doi, trei colegi, să-i arătăm că n'are nici un motiv intemeiat.

„Ce, mă?", sărea Nicolaescu, tocmai din banca din fund, mititel, îndesat și cu nasul lui lung întors ca un cioc de cucuvea, „asta o spuneți voi, fiindcă v'a blagoslovit cu opt și nouă?... Adică, dece vouă nouă și mie șase?"

„Ascultă, Nicolaescule, fii sincer", începeam eu, „spune drept, dela începutul anului și până astăzi, ai deschis tu cartea de medicină populară?"

„Și ce te doare pe tine?", mă fulgera Nicolaescu, pornit pe ceartă.

„Pe mine nu, dar vezi că...",

„Da de unde știe el ce-i în capul meu, când nu m'a ascultat niciodată? Ce, el îi sfântul Ilie, proorocul nenorocirilor din regatul lui Israil, sau poate vrei să spui că-i vre-un fachir din țara lui Mahatma Gandhi, prezicător al trecutului, prezentului și viitorului?"

Atât le era de-ajuns băeților, c'apoi nu se mai opreau:

„Țin' te Nicolaescule! "

„Așa, așa, bădie!"

„Infundă-l, mă!"

Lăsând pregătitul lecțiilor în voia celui de sus, — căci asta se întâmpla mai ales seara, în orele de meditație, când noi ca băeți mari ce ne aflam, nu mai eram supravegheați de pedagog, — se cocoțau pe bănci în jurul nostru și râs și râs, până când înceta Nicolaescu să-l strâmbe pe bietul doctor Dimitriu, sau până suna dormitorul.

Eu, cel cu nouă la medicina populară și ca să nu mă las mai prejos de Nicolaescu Ion, cu toate că-mi dam destul de bine seama cât eram de ridicul, o țineam într'una:

„Lasă, Nicolaescule, orice-ai spune tu, domnul doctor știe s'aprecieze pe fiecare cu nota ce i se cuvine".

Dar ce puteam face eu?! Clasa întreagă era o cascadă de râs. Până și cei ce la început îi erau adversari lui Nicolaescu, treceau de partea lui. Trebuia un singur gest, o singură vorbă de-a lui ca să însenineze frunțile tuturor și apoi mai fă ceva!

„Știe, știe, să-ți spun ce știe: „Ochii la România Mare! Ochii la România Mare!" Parcă-i o placă de patefon..."

Că, bietul doctor Leonte Dimitriu, de 15 ani, de când călcase pentru prima dată în școala noastră ca profesor, nu trecuse niciodată la lecția lui de igienă sau medicină populară, fără să rostească mai întâi aceste patru cuvinte magice, cu ochii luminați îndreptați spre harta țării.

Dar, Nicolaescu știa una și bună: își trăgea spuza pe turta lui: Și-apoi, cum doctorul Dimitriu nu era de față, știa el să-l facă cu ouă și cu oțet. Gesticula, holba ochii, îi imita glasul, însfârșit făcea tot ce putea ca să pozeze cât mai bine în doctorul Dimitriu, să scoată cât mai mult râs din gâtlejurile colegilor și să-și răzbune cu vârf și 'ndesat pe șase dela medicina populară.

Mai puteam eu să fac ceva?

— — — — — — — — — — — —

Era în ora de medicină populară. Sunase intrarea de un sfert de ceas

și doctorul Dimitriu nu mai apărea pe ușă. De obiceiu, el venea cum suna intrarea și ieșea cu două, trei minute, după ce suna de ieșire.

La început am stat noi liniștiți, dar apoi:

„Nu mai vine", a început unul.

„Să ne trăiască!", a răspuns altul.

„Și ce, mă, aveți nevoe de el? Lasă că-l suplinesc eu astăzi. Așa m'a făcut pe mine Dumnezeu, om bun și doctorul Dimitriu știe asta", răsări Nicolaescu.

Ieși din bancă cu blocul de desen în mână, țâșni în coridor, intră apoi trântind ușa, drept, dârz, cu ochii fulgerători, se sui sus și trânti pe catedră improvizatul catalog.

Aruncând o privire spre clasă, cu a-

rătătorul mâinii drepte îndreptat spre hartă, răcni apoi cât îl ținu gura:

„Ochii la România Mare, băeți!"

Băeților atât le-a trebuit.

„Și acum, fiindcă fachirul nostru nu mai are de gând să vină", continuă el satisfăcut, atenție la aparat, domnilor. Ceva original. Doctorul Dimitriu în carne și oase. Proecții cinematografice, cu expiicări științifice".

Și în adevăr, urmă ceva nou.

Sus pe tablă, scrise cu creta, mare și apăsat: „Doctorul Dimitriu și România Mare". In partea stânga a tablei, apărură pe rând: Un cap de bărbat, rotund ca un bostan, cu o gură deschisă cât o șură, prelungit cu un gât lung, format din două picioare arcuite. Din umărul drept pornea un fel

de mână, pe care sta scris: „Ochii la România Mare", 'ce se întindea spre celălalt colț al tablei, unde era desenat un cerc turtit și în mijlocul căruia scria „România".

Insă, tocmai când Nicolaescu își desăvârșea opera la tablă, în hohotul de râs al clasei, intră pe ușă doctorul Dimitriu.

Nicolaescu se afla cu spatele spre ușă.

Clasa încetă subit din râs.

Nicolaescu, crezând că asta se datorește succesului său, pentru ca râsul apoi să înceapă mai aprig, n'a dat nici-o atenție liniștii supărătoare ce se întinsese între cei patru pereți.

El își îndeplinea liniștit proecțiile. Ștergea, iar desena, fiindcă mâna lui de rău desenător nu prea vroia să-i dea ajutor.

Când se întoarse însă spre clasă să dea explicații, dădu cu ochii chiar de doctorul Dimitriu și rămase galben, cu gura întredeschisă și cu sprâncenele ridicate a mirare.

Doctorul Dimitriu, care dela intrarea lui în clasă îl privea cu un calm nemai pomenit, drept, corect și cu catalogul la spate, nu zicea nimic.

Părea puțin obosit. Și parcă o vână de sânge îi bătea cam repede sub tâmpla sură și fața îi era puțin palidă.

Nicolaescu tremura și noi pentru el. Neapărat că-l va lua la palme. Eliminare, corijență, gata.

„Treci la loc, Nicolaescule!"

Atât s'a auzit.

Elevul, ca hipnotizat, s'a îndreptat spre bancă, iar profesorul și-a început lecția, ca și cum nu s'ar fi întâmplat nimic.

„Ochii la România Mare, băeți! Primul gând, prima vorbă care vă vine pe buze, să fie țara. Uitați-vă bine la ea! Priviți-o! Intipăriți-v'o 'n minte!".

Glasul îi tremura. Arătătorul mâinii drepte tăia nervos printr'o mișcare de rotație aerul, statornicind hotarele țării, parc'ar fi vrut să le ocrotească.

Niciodată, cu toate că, lucrurile acestea le spunea la orice lecție; nu l-am auzit vorbind pe doctorul Dimitriu cu atât foc. Cuvinte apocaliptice îi curgeau din gură.

Și dela România Mare a trecut la bolile trupului omenesc. Câștigase toată clasa.

(Continuare în pag. 6-a)

Impletitoarea de coșuri

— motiv malaez —

Azi plouă și-arde soarele de foc,
Sfârleaza se 'nvârtește după vânt.
— Tu ne găsești, fetiță, la un loc
Și 'ndată vrei să 'ncepi un cânt.

Sfârleaza se 'nvârtește după vânt,
In roșu norii sunt vopsiți de soare;
Eu apoi repede încep să cânt
Un cântec despre o durere mare.

In roșu norii sunt vopsiți de soare,
O pasăre își cheamă-a sa mireasă;
— Dar ce-are a-face o durere mare
Cu fata cea iubită și frumoasă?

O pasăre își cheamă-a sa mireasă,
In râu se pune plasa cea dibace;
— O fată drăgălașă și frumoasă,
O sprintenă copilă mie-mi place.

In râu se pune plasa cea dibace,
La lumânare arde musca 'n foc;
O sprintenă fetiță ție-ți place,
Și tu nu-i placi fetiței, nici deloc.

CHAMISSO

(trad. de Pimen Constantinescu)

Sonet

E drumul greu, e drumul lung, e drumul gol...
Dece tresari? Nu-i nici un glas și nici o zare
Nu s'a deschis și n'a rămas înduioșare
De-argint pe-a gândurilor tale stol.

Simți bucurii cum te străbat ca o cărare
Nebănuită de 'ntunerec și simbol,
Ori sângele-i în inimă sobol —
Și cântă undeva o arătare?

Taci, să nu frângi o taină într'un ceas,
Când drumul cântă alb ca un pristol
Surâsul alb al mânii de atlas.

Primește liniștea să-ți dea ocol
Cu aripi lungi și moi de bun rămas,
Că-i drumul greu, e drumul lung, e drumul gol.

EUSEBIU FOCHI

Vin țâpțării

de George Sidorovici

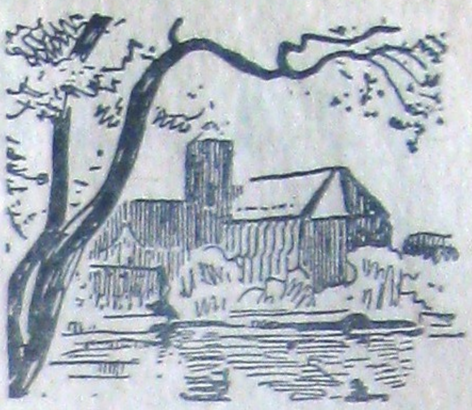

Intâmplarea e de demult.

Trenișorul liliputan și hodorogit, de parcă ar fi un șir de sicrii ce scoboară cadavrele pădurilor de brad spre Frasin, trenișorul acesta ce gâfâe târându-și trupul de râmă ruginită peste dealuri până la Ostra, pare-mi-se nu se născuse încă în mintea nici unui om.

Nu interesează câte zeci sau sute de ani s'au scurs de atunci.

Drumul larg de azi era numai o cărare ce șerpuia anevoe printre stânci și hugeacuri. Se vorbea despre aceste locuri, ca de o împărăție a întunericului. Creșteau atât de înalți captalanii, că ostrenii ce-și mânau vitele la păscut, sara, când amurgea și era vremea întorsului la bordei, se urcau în cei mai mari brădani, scrutând împrejurimile, și unde băgau de seamă că se undueşte dudăul, se' ndreptau într' acolo spre a le găsi.

Ostrenii sânt un neam de oameni trunchioși și asprii la suflet. Satul lor e într'o fundatură, unde apa Suhei a bortelit în pământ un ciaun rotund. Aici și-au ridicat bordeile cu păreți de bârnă cioplită, nuruiți cu humă galbenă și grajdurile de vite.

Ostra e mai mult sălașul lor de iarnă. Vara și-o petrec în Arșița Băișăscului, niște namile uriașe de lut pe care crește o iarbă măruntă și tare ca sârma. Mai fiecare ostrean stăpânește un astfel

de munte, fără a avea asupra lui nici un fel de hârtii. Tot fânul trebuitor vitelor aici și-l fac, pentrucă jos în sat e loc puțin și stâncos și cât vezi cu ochii numai brădet.

Vara ei sue, cu traista burdușită de merinde, la coasă. Stâncile tot în locurile acestea și le așează, că oilor le priește iarba și cașul iese mai gras. Cei ce-și cosăsc sau își strâng în căpițe pologul, văd cocoțate pe dealurile, dimpotrivă, târlele. Pe valurile vântului adesea răsbate până la ei behăitul oilor și sunetul stâns al tălăngilor.

Spre iarnă, după ce munții își leapădă sumanele roșcate și se învălue în grele cojoace de omăt, totul e o nesfârșită albeață. S'ar crede că o mână spartă presară pretutindeni zahăr. Cu toată primejdia lupilor, iernatul fânului nu se face în altă parte. Cere prea multă trudă căratul fânului în sat. Drumul e îngust și hârtopos, că numai cu corcia te poți slobozii. Cei ce-și iernează oile, îndoesc numărul dulăilor și-și aduc toporăști ascuțite și săncte. Noaptea aprind focuri să 'nspăimânte dihăniile.

Târziu, când glodul nopții zugrumă steiele, încep urletele lupilor flămânziti. Ciobanii se svârcolesc și gem atunci, greu, prin somn.

Povestea odată un baci bătrân, cum pe un ger strașnic, când lupii veneau până'n sat de mâncau câinii din lanț, o haită înebunită de foame a năvălit la o stână, sfâșiind și oameni și dobitoace. A scăpat ca prin minune numai un flăcăiandru, care a mai avut vreme să se cațere într'un târș din apropiere. Dar și acela a rămas cu mințile împrăștiete.

— C'apoi ci crezi ? Să vezi cum ți se crămpoțesc tovarășii și cum li cură mațălii nu-i lucru di șagă. Ghietu Nichita, că el îi acela, besmeticu, ci umblă cu disaga până prin târgu' Sucevii.

Toată viața ostrenilor e legată cu tainice funii de Arșița Băișăscului. Aici își plămădesc brânză și pornesc apoi spre satele de șăs, de unde se întorc cu țuhalii plini de mălai, grâu sau săcară.

*

Soarele țintuit pe fruntea cerului strălimpede se topea' n culoarea gălbenușului de ou. Munții Băișăscului se tăvăleau în fierbințeală ca bivolii. Munti pleșuvi, de pe spinările cărora oamenii au spârcuit brădeţul și huciurile, pădurile rămânând îndepărtate, fumurii, de jurîmprejur, ca zidurile unei străvechi cetăți.

Coasele șuerau ascuțit întâlnind și o răsturnau în brazde lungi.

Fluturi de un albastru străveziu, cu aripile muiate în seninul cerului, pâlpâesc peste ierburi. un plod, cu'n fel de pălărie croită din pânză de suman, aleargă după un fluture. Când pune mâna pe el, sburdă de bucurie ca un mânz.

— Tatîi, tatîi ! Iga ! L'am prins, l'am prins !

Omul năduşit de muncă întoarce capul nepăsător. Nu-i arde de fluturi. Țipă mânîos la copil.

— Lasă-mă'n pacii, c'amuș ț'oi chipăra dosu ! ! Du-ti di agiută mătii și ațâță focu, că de nu vai de chielea ta.

Copilul lasă slobod fluturele și pornește după vorba lui ta' su, că n'are gust să 'ncerce vârtoșenia jordiei.

E vremea amiazului. Bărbății năclăiți de sudoare silesc să trântească încă o prăjină de iarbă la pământ. Își alungă foamea, măsurând cu privirea, linia până unde își pun în gând să ajungă.

— Până la mojila ceia, ș'opăi mă duc să înfulec.

Femeile în coliba de prepeleci acoperită cu fân, îi așteaptă cu mămăliga aburindă și cu zama din carne de oaie.

— Mă Vasâli, mă ! Haidi, că se răceștii mâncarea. Nu te mai hărnicii amu, când îți animoasă bucatile.

— Iaca viu. Amuș.

Pe toate dealurile cosarii momiți de duhncturi calde se reped flămânzi asupra mămăligii. Gurile flămânde morfolăesc cu zor.

După ceasul prânzului, încep iarăș țipetele coaselor frecate de cutii. Parcă niște greeri nebănuit de mari, ascunși undeva în văzduh, pornesc un cântec pe-o singură strună.

Vichentie Capră, întins pe spate, își prăpădea ochii în mătasa de sineală a cerului. Îi plăcea bobotaia de aur a luminii. Cineva zdrumica soarele în sute de bulgări, și-l svârlea peste fânațuri. Lumina

fărâmițată susura, prohodind parcă ierburile.

Vichentie sta întins și gândurile-i umblau handra.

Petecul de hrapă ce-l stăpânea nu-i era de mare hosnă. L'ar fi năimit, dar nu găsea pe nimeni. Venea în Băișăscu, numai să nu zică oamenii că rămâne în Ostra, bărbat în toată firea, când alții își trudesc osul. Câștigul cât îi ieșea de pe fân, abea dacă-i ajungea pentru câteva șipuri de holircă. Spun oamenii că-și duce traiul mai mult din furtișaguri. Se strecoară mai ușor ca mâțul, prin stâni, când dorm ciobanii și vămuește cașii. Unii au scornit că s'a 'nhăitat cu volintirii și c'ar fi fost chiar cu șleahta lor până prin Galiția.

Tăvălit în iarbă, pojarul inimii îl împingea spre Parasca lui Ilie Olu. Trupeșă și chietroasă muere ! Vichentie o știa de fată și s'a ținut o vreme cu ea, dar Ilie Olu, bogătan cu cinzeci de fălci de fânaț și douăzeci de capete de vite, i-a suflat-o. Parasca îl vroia pe el, dar moșnegii tehuiți de averea lui Olu, au stâlcito'n bătăi și au dat-o bogătanului cu de-a mușai. Cumetrile șoșoteau că Vichentie îi mai scocioreşte pe sub catrință. Vorbele au ajuns până la urechea lui Olu. El nu credea și se juruia că de-o prinde, îi tae țâțile cu cuțătura.

Acum însă sângele îi era învâlvorat și-l mâna spre Parasca. Vedea carnea ei albă ca smântâna, care la mușcătură are gust de busuioc și de trifoi sălbatec.

Olu era și el la coasă. Vichentie își frământa mintea cum s'o scoată la noapte pe Parasca, batâr cât de cât, din colibă. Plănuind îl cuprinse somnul.

Se făcea că era într'o poiană însorită și cè fugărea o nălucă albă. Nălucă își prefăcea înfățișarea, semănând când cu Parasca, când cu alte arătări. Vichentie întindea după ea brațele, dar când s'o prindă îi aluneca din mâini, ca un fum. In hăituială asta nebună i se crăpă pământul sub picioare și se scufundă într'o băltoacă roșie, de sânge. Asupra lui se repeziră ochii lui Olu, doi ochi cruzi, de lup. Carnea i se zgârcii de frică. S'a mântuit !

Se trezi și râse de spaima visului.

— Prostii, trebue să mă întâlnesc cu Parasca !

Din vale se auzi un glas ca de gaiță răgușită. Cineva îl striga.

— Hăăă ! Bă, Vichentie, bă !

Suia spre el, cu limba scoasă, un moșneag cocârjit și trențăros, cu barbă lae de țap și privirea spăimoasă în fundul capului. Vorbele îi curgeau de pe buze, peticite, fără șir.

— Ce-i badi Nichita, ce hămăești așa iute din gură ? Doar nu dau lupii.

— Vin, vin ghiavolii... ieu tăt, fac aici căsoae... pe voi fugăresc.

Disară sfat. Dumitru cheamă pe tine, pe Olu, pe toți.

Ca să pricepi graiul lui Nichita trebuia să-l descoși mult și să fi intr'un fel oleacă de ghicitor. Dela întâmplarea ceia din tinerețe mintea lui era tulbure. Cu mult necaz Vichentie înțelese că e vorbă de Arșița Băișăscului. De undeva îi pândea o primejdie. Munții aceștia îs cu bucluc. Trebue că-i râvnea cineva. Vichentie n'avea să prăpădească cine știe ce. Din toată bâlbâiala lui Nichita îl interesa numai, că și Olu va porni spre sară în Ostra. Parasca va rămâne singură. Soartă îl ajută : norocul e de partea lui. Ticlui repede un plan.

Scoase din traistă un șip.

— Nichița, vrei un gât de pelin ?

Nichita nu chibzui mult. Duse șipul la gură și sorbii cu sete.

— Mă Nichită, ascultă-mă. Dacă-mi faci o treabă îți dau o coroană.

Vichentie căută prin chimir și scoase un ban galben. La văzul coroanei Nichita rânji bucuros, întinzând mâna uscată și negrită ca un vreasc.

— Să spui la Parasca să mă aștepte la noapte, după ce s'o duce Olu. Da să n' audă el.

Nichita își scutură capul buhos în semn c'a priceput și se prăvălii spre locul unde era coliba lui Olu. Cum fugea în zigzacuri, părea un animal râios ce-și caută

(Continuare în pag. 6-a)

Adânc fără fund

Iată tăcerea. O vezi, e o floare.
Ea tace și crește, ea cântă, e vie;
Inima mea cerească vibrare
Să se oprească nu știe.
Tăcerea are glas de ape stătute,
De izvoare grăbite, spre mări abătute,
Și marea întreagă se-agită cu ea.
Cerul cu tot neastâmpărul de stea.
O știe. Duhul apelor fără aripă,
Deavalma cu toate 'n risipă
De viață, — se-adună 'n tumultul tăcerii.
E un tunet tăcerea — misterele-s mute.
Neînțelese, în toate văzute.

Asemeni mie floarea din glastră
Deapănă clipe, răscruce 'n fereastră
Intre noaptea de-afară și-a inimii noapte.
Ea aude a tăcerilor șoapte.
Zumzetul tainic al creșterii ei
Mi-aduce tăcerea tot mai aproape.
Imi cade din mâinile-amândouă cuprinsă
Ca din brațele munților ape;
Primul strop al vâslelor mări,
Cu țărm de pământ și de zări.

Cine, cine desleagă și leagă 'n tăcere
A clipelor șoapte,
Crudele fructe tainic răscoapte,
Somnului, neobositele, aripile,

Toată tăcerea a fost și este,
Tunet de cer pe 'naltele creste
Ale luminii, durată, și 'ntr'una.
Tăcerea aduce și 'mplinește furtuna.

Te-aud, tăcere,
Te-au spus florile,
Te-a spus înaltul,
Urechea te-a auzit prin tulpini,
Te-a spus gândul cu rădăcini în lumini.
Te-aud și te văd, te știu,
Te-a spus viața cu argintul ei viu.
Și-acum stau de vorbă cu tine,
Cu clipa ce pleacă și vine,
Prin toate și toate deodată,
Ridic fruntea și ochii în sus il afund.
In adâncul tău tainic, — fără fund.

CONSTANTIN BIVOLARU

Vin țâpțârii

(Continuare din pag. 4-a)

adăpost. In minte lui tehuc, strânsă în chingi, zumzăiau ca un roi de viespi, în demnuri potrivnice.

— O coroană Vichentii... Olu dă două să-i spun... bună ziua de azi.

Vichentie îl urmărea cu privirile. O neastâmpărată bucurie i se revărsă prin toate ungherile trupului. Cu puterile înzecite își ridică coasa și porni un amarnic războiu cu iarba. Gândul că la noapte o va strânge pe Parasca în brațe, de-i vor părâii ciolanele, aproape că-l înnebunea. Se uită la soare și văzu că mai are o bucată bună până ce s'o ascunde după munți. I se părea, că anume pentru el, spre ai face în ciudă, timpul își încetinește pașii.

*

Vestea că se pregătește ceva grozav, că cu munții aceștia vor avea mare necaz, se smulse din vorba de încurcală a lui Nichită și sării peste întinsul fânațu-

rílor, dela om la om. Nu se poate să-i cheme Dumitru din toiul lucrului, așa degeaba.

Soarele se năruia peste păduri. Era un buboi roș, din care se scurgeau valuri de sânge, murdărind jumătate de cer. Cineva astupa zările cu catifeaua vânătă a sării.

Cârduri de ostreni se scoborau spre sat. Gânduri negre îi încolțeau. Iarăși e dihania cu munții lor. Fășeau mohorîți. In clipa aceia ar fi fărmat pe oricine li s'ar fi pus în cale. Munții sânt ai lor. Fânațurile ale lor. Cine nu le dă bună pace ? Pe obraji li se zugrăveau o hotărâre nestrămutată. Păreau niște strigoi fătați de pământ, porniți să-și apere pământul.

Cel mai îndârjit era Olu. Strângea cu putere coada toporului. Părea, grăbind spre sat. Din urmă îl ajunse Nichita. Moșneagul becisnic și bâlbâit îl trase de mâneca sumanului.

— Badi Ilie, stai să-ți spun. Imi dai două coroane ?

Olu îl privi uimit.

— Da dî ci să-ți dau ?

Nebunul se încăpățâna, ținându-l sdravăn de suman.

— Parasca... Vichentie... îmi dai două coroane ?

Un cuțit otrăvit i se înfipse în inimă. Prin creer îi trecu o lumină de fulger. E adevărat. Vasăzică nu erau vorbe de clacă cele ce se vânturau pe seama muerii lui. Ii dădu lui Nichita cele două coroane

și din gângăveala-i anapoda află tot adevărul. Parcă s'ar fi surpat în el malurile sufletului. Simții în gură ceva amar. Vinele tâmplelor se umflară, să-i plesnească. Uită că merge în sat la sfatul hotărât de Dumitru. Incremenii în loc ca o stâncă. I se părea că totul se răsturnase în lumea din afară. Copacii își aruncau rădăcinile ce-i legau de pământ și porneau într'o fantastică aiurare. Nu mai pricepea nimic. Mintea i se hățâna într'o pânzătură de amăgeli.

Câțiva ostreni trecură pe lângă el și văzându-l oprit locului, îl îmbieră.

— Haidi, bre Ilie ! Ce stai ?

Trezit, ca izbit în piept cu un par, se rupse din loc, și porni înapoi.

— Mă duc să-mi ieu toporu.

Cei câțiva ostreni se cercetau mirați. Ilie își ținea doar toporul în mână.

Olu mergea repezit spre coliba lui. Mă duc s'o gâtui. Ii arăt eu, mama ei de cotarlă. Dar gândurile îi lunecară în alt făgaș. Nu-i bine așa. Nu. Mai târziu. Să-i prind pe amândoi tăvălindu-se. Să văd cu ochii mei scroafa cum se întinde. S'apoi... s'apoi... Aici, gândurile i se prăvăliră într'o gropniță neagră. Nu știa încă ce va face. Poate că mai licărea undeva în el, un fir subțire de nădejde, că nu e drept, că cele ce le-a auzit nu-s decât aiureli de smintit.

O luă prin pădure, printre copaci. Se trânti pe un strat de ferigi și aci îl prinse noaptea. Rând pe rând se luminară fănarele cerului. Ilie descurca în cle zodii de sânge. Incepu numărătoarea stelelor dintr'un capăt al cerului, le pierdu șirul și o luă iar de la 'nceput.

Peste două trei ceasuri, aveau să se topească câteva din lumânările de sus.

*

Flăcăruia chioară a unui opaiț, ungea cu lumina ei mâloasă, pereții bordeiului, blidele de lut rânduite pe o poliță în dreptul sobei și cele câteva lăîți cu oamenii ce stăteau tăcuți pe ele. In odae stăruia un miros acru de cojoace de oaie, amestecat cu duhoarea fumului de țigară, căci aproape toți bărbații aflători duhăneau. Erau cam la vre-o douăzeci de ostreni morocănoși, ce-l așteptau pe Dumitru, care trebăluia prin grajd. Ardem de nerăbdare să audă ce s'a întâmplat.

Dumitru, un bărbat înalt și spătos, împinse ușa, se îndoi spre a nu se păli de pragul de sus și pășii în casă. Ceilalți se sculară, apropiindu-se de el.

— Bună sara, oameni buni. Mă rog luați loc, spre a putea chibzui în tihnă.

Ostrenii se așezară îngânduraţi. Dumitru își aduse în mijlocul bordeiului un butucan, se potrivii pe el, și-și porni vorba domol.

— Nu v'a hi cu supărare că v'am stârnit dela strânsul pologului. Trebuia însă să vă chem și deaceia l'am trimăs pe Nichita să vă vestească, că se arată semne de strașnică năpastă.

Cineva cu glasul răgușit îl întrerupse.

— N'om bănui pentru atâta, că mâni în zori tot ne-om duce.

Da te-om ruga să ne zici mai iuti, că stăm ca pe cărbuni.

— Dî asta 'oi fi și eu mai zârcit la gură. Uiti care îi pricina.

Disdidimineață a venit niște călări di la târg. Numa vorba unuia o pricepeam că ceilalți boscorodeau păsărește. Cică erau de neamul țâpțârilor. Și omu cela ce era de-ai stăpânirii, ne-o zis că asa s'o hotărât acolo la târg, să se facă în Arșița Băișasculul un sat, c'o să aducă oameni din alte părți, țâpțâri, să-i așeze acolo.

— D'apoi acolo-s locurile noastre, cum să vie ei ? De unde ne-om mai lua noi fânul pentru jite. Nu ! Aiasta nu se poate, răspunse unul de pe laiță.

— Vezi că și eu le-am vorbit în felul ista. Numa' că ei mi-o zis că munții îs ai stăpânirii, că n'avem drept la ei.

Niculai Gânju sării ca fript.

— N'avem drept ? N'avem drept zic ei ! Nu cumva munții iștia le-o crescut după cap, ca să le luăm în samă vorba. Moșu și moșu' moșului tot acolo își făceau fânul. Eu unul nu mă dau dus nici mort. Tai cu toporu' pe cine se apropie s'o să-mi țin pământurile cu măselele de-o hi nevoe.

Dumitru se ridică liniștit.

— De mă Niculai o hi cum grăești. Da eu nu cred să hie cu hosnă sborșala ta. Stăpânirea îi mai tare decât noi. Eu v'am chemat să ne sfătuim și să vedem ci-i de făcut.

— Mama ei dî stăpânire, stropii Niculai printre dinți.

Dumitru își roti ochii peste cei din jur, părând a căuta pe cineva și negăsindu-l întrebă mirat.

— Da Ilie Olu n'o venit ? Că doar el are cel mai mult loc acolo.

Drept răspuns intră în bordei, clătinându-se ca o curcă amețită, Nichita.

Băuse mult și simțeai dedeparte mirosul rachiului.

— Olu... Olu face acum pastramă din târfă, și râse ascuțit cu râsul lui de gaiță. Șchiopătă apoi până la sobă și căzu la pământ, clipocind. Cei de față îl priveau nepăsători. Alte necazuri le striveau inimile.

Un moșneag albit și viclean din fire, care tot timpul ciondănelei fu mut se amestecă și el. Era Ilarion Fânzar, unu din tre înțelepții satului.

— Dumitru cu ceva aș vrea să mă dumiresc. Cam pe la ce vreme e vorba să vină'n coa țâpțârii ?

— Spre toamnă, după Sânta Maria.

— Și cunosc cam pe unde vin părțile Băișascului ?

— Asta n'o cred.

Ilarion era lămurit. Iși făurea acum planul început pe când ceilalți își mai dădeau cu părerile. După ce-și împlini gândurile se sculă și trecu în mijlocul bordeiului. Toți așteptau să-i audă cuvântul. Il știau că vorbește puțin, dar că vorba lui e cu socoteală și are greutate.

— Oameni buni. Is om bătrân. Am pățit și am văzut multe de când îmi duc traiul în iastă lume. Unele au fost mai dîbai decât cele ce-o să vină amu asupra noastră. Deaceia o să vă rog să-mi dați ascultare. Lăsați în sama mea descurcala beciucului cu țâpțârii. Chezășie c'o să ieșim bine, pun obrazul ista sbârcit de ani și de necazuri. De ne-om ridica împotriva lor cu topoarele n'om face nimic. Ei or hi mulți și tot de noi a hi rău. Trebue aici o țâră de hiclenie. Nu vă spun amu ce am de gând să dreg ca să nu meargă svon prin alte părți. Dacă n'oi putea eu să-i popresc atunci nimeni n'o să mai poată face ceva. Așa o vrea atunci Cel Sfânt. Vreți să mă lăsați pe mine să mă lămuresc cu țâpțârii și s'o scot la capăt ?

Ilarion îi pusese la mare încercare. Se îndoiau că va putea ieși el singur la capăt. Intr'un târziu, după un răstimp de deplină liniște, că se auzea prin bordei bâzâitul muștelor trezite de lumină, Dumitru rosti.

— Fie bade Ilarioane. Ne punem tătă nădejdea'n mneta, că iești mai priceput decât noi. Vreți să lăsăm buclucul în sama lui Ilarion.

Mai multe glasuri duduiră.

— Vrem ! Vrem !

GEORGE SIDOROVICI

Ochii la România Mare

(Continuare din pag. 4-a)

Talentul său de bun vorbitor, asociat cu gestul de mărinimie de mai înainte, măriră la maximum efectul.

Mi-aruncai privirea spre banca lui Nicolaescu.

Se făcuse mic ca un iepure.

Pe obraji îi străluceau două boabe de rouă. Ochii lui îl sorbeau din ochi pe doctor.

Și lucrurile au intrat în normal: nici eliminare, nici corijență, nimic din toate acestea.

— — — — — — — — — — — — —

Au trecut de atunci mulți ani.

Vânt de războiu sufla prin lume.

Eram concentrat la un regiment din acelaș oraș unde făcusem școala.

Tocmai, când a coborît din trenul arhi aglomerat de militari, în care venisem douăsprezece ore numai în picioare pe culoar, obosit mă îndreptam spre ieșirea din stație, mă întâlnesc nas în nas, gata să ne ciocnim, cu colegul meu Nicolaescu.

„Tu? Aici?" a fost primul meu strigăt.

„După cum vezi".

Nu pot spune că nu i-a părut bine de întâlnirea cu mine, dar n'a isbucnit așa cum mă așteptam.

Și adică dece-ar fi fost vesel?

Peste țară se întindea *doliu de jale*.

Târgul moldovenesc, prin care mergeam acum, cu străzi murdare și ruine multe, era înțesat de armată. In sufletele trecătorilor cu cari ne întâlneam, plutea o atmosferă de putregai.

El era sublocotenent în rezervă.

Luase parte la retragerea de peste Prut și avea să-mi povestească o mulțime de blestemății.

Vorba lui îmi suna caldă la ureche. Eu însă abia o auzeam. Prindeam numai frânturi de propozițiuni. Prea multe și grozave lucruri se petrecuseră ca să poți să fii tare, să le auzi și să le înțelegi.

...Rămăsese pe loc până și-a îndeplinit în totul misiunea. Pe dinaintea lui se scurseseră coloane întregi de soldați istoviți, necăjiți, cu jalea aprinsă pe fețele lor ciolănoase, neștiind de ce pleacă și unde se vor opri.

„Am fost scuipat... huiduit..."

Am auzit bine? Ba nu. Nicolaescu povestește.

„Tancurile bolșevice, deși nu trecuseră cele patru zile, apăruseră deja prin sate..."

In fața mea dănțuiau acum tartorii roșii.

Mă uitai la fața lui Nicolaescu. Era neagră. Câteva cute îi brăzdau fruntea. Nu mai era acelaș Nicolaescu pe care îl știam eu.

Mergeam ca un halucinat. Pumnii mi se strângeau tot mai tare. Nu mai auzeam decât: bolșevicii, fiarele roșii, bolșevicii, bolșevicii... Visam? Eram sănătos?

Și iată-mă deodată în mijlocul cimitirului orașului. Parcă veneam dela gară... Cu cine eram? A, da! cu Nicolaescu! Ce caut în cimitir? Nicolaescu! Nicolaescu e lângă mine. Dar...

„Ce faci?" l-am întrebat.

N'am avut timp să primesc răspuns.

Sublocotenentul Nicolaescu Ion, îngenunchiat în fața unei cruci albe de lemn, cu lacrimi ce se scurgeau de sub cozorocul chipiului pe fața lui arsă de soare, murmura o rugăciune:

„Domnule doctor! Iartă-mă!"...

I. ALEXANDRESCU—Mihălceni

Glasul sângelui

de MIRCEA ȘOLTUZ

Sătul de acelaș orizont îngust a orașului, Nicu Voinea s'a urcat în tren, hotărît să plece acasă, acolo în satul uitat între dealuri, unde mama sa pierduse de mult nădejdea să-l mai revadă, înainte de a trece hotarul vieții.

Inzestrat cu talent plastic, plecase de acasă de mic copil, în orașele mari, cu talentul ce i l-a dat Dumnezeu, să-l înmulțească, urmând pilda bună, îndemnat numai de plăcerea de a poseda bine mânuirea creionului și a penelului.

In viață-i dusă departe de mama sa, trecu prin lipsuri amare, prin descurajări; numai cei puțini, probabil cei cari cunoșteau arta, îl îmbărbătau.

Dar ce curaj să-i dea sfaturile aruncate parcă disprețuitor, de cei sus puși?

Apoi era sătul de acelaș peisaj dat după vârtejul civilizației, de aceleași modele vii, asemănătoare unul cu altul ca două picături de apă; era sătul de toate, având totuși dorința să picteze altceva, mai aproape de sufletul său Ar fi vrut să prindă în veșnicie, un apus sau răsărit de soare, unde speci-

ficul românesc n'a suferit influențe, ci a rămas așa cum l-a dat Dumnezeu. Dar unde? La București?

A încercat și aceasta. Iar încercarea l-a învățat mai mult decât o duzină de profesori, căci ceeace se învață singur, se asimilează cu o trăinicie de granit. *Cerul și dealul cu pomi* erau parcă străini față de clădirile din primul plan, cuprinse în tabloul făcut depe un balcon al unui bloc-haus.

Răsăritul soarelui, într'un peisaj românesc, este altul, privit depe o prispă dela țară și altul privit depe terasa unui zgârie-nori.

In primul caz, parcă faci parte din frumusețe, din decor, și simți mai aproape pulsul naturii de pulsul inimii tale, căci îți dai seama că și tu faci parte din ea, în mod egal, ca și celelalte lucruri sau ființe.

Pe când un răsărit de soare, cu cerul nostru, cu copacii și lanurile noastre, privit dintr'un zgârie-nouri îți picură în suflet un puternic contrast supărător, iar tu de acolo depe terasa dela al 20-lea etaj, parcă ai vrea să subjugi această priveliște ca și cum de voința ta, sau numai de dragul tău ar răsări soarele.

Casele noastre mici, curate, acoperite cu stuf, cu verdeață împrejur, încât uneori nici nu le vezi de după copaci, ne arată sufletul nostru, ce se contopește cu însăși natura înconjurătoare, în contrast cu zgârie-nouri, sau turnul ascuțit sau ogiva occidentalilor, care caută să predomine, să fugă de pământ la Dumnezeu.

Cu aceste învățături scoase din propria-i experiență, Nicu Voinea mergea acolo unde îl chema sângele moștenit dela părinții săi plugari, de mii de ani plugari.

Trenul intră într'o gară mică, în mijlocul lanurilor. Covoare așezate în fața cerului, iar candela apusului pe jumătate, revarsă o cupă de violet, peste conturul copacilor ce împrejmuia gara, când Nicu Voinea, cu micul geamandan, ros în colțuri, se coborî.

Omul somnoros cu șapca roșie, singura și veșnica persoană indiferentă la sosirea și plecarea trenurilor, se uită la Nicu, probabil căutându-și în mintea buimăcită de nesomn, să afle dacă este sau nu, un om de prin partea locului. Când ajunse la concluzia că este un străin, făcu semn de plecare, gândind la odihna ce o îngăduiau cele trei ore, timpul când sosea alt tren.

Nicu Voinea nici nu se uită la cutia neagră ce se depărta, ducând cu ea dorința altor orașe, cu asfalt, lumină electrică și aer aprins de ziduri. Respira, îmbătând plămânii cu aerul curat și vroia să ajungă acasă la el, la inima sa, cu pământ, opaiț și aer parfumat de levanțică.

Pe drum îl întrecu trăsura medicului dela dispensarul din comuna apropiată.

Bucuria de a o revedea pe mama sa, orizontul deschis și delușorul, îl obosise, iar când ajunse pe creastă, își lepădă povara, pentru a contempla sa-

tul, în dosul căruia soarele ascuns pe trei sferturi, îi trimitea un buchet de raze să-i mângâie fruntea.

Un nouraș roz lua forme din ce în ce mai bizare: acum o arătare din povești, acum urs, iar la picioarele sale se întindea alt deal, cu un drum ce se cobora în sat, animat de oameni, copii, care, turme învăluite într'un nouraș roz-cenușiu, ce se urca spre fratele său mai mare, ce lua acum chipul unui munte prăpăstios.

Jos satul într'o lumină violetă, se pregătea de culcare.

Nicu rămase mut în fața frumuseții și 'n suflet îi încolțea o părere de rău că nu poate prinde pe pânză peisajul, chiar sunetele și mirosul încins al colbului depe drum.

Se mângâie însă, că va veni a doua seară și ascuns după fagul din dreapta, va picta pentru el, dar numai pentru el, acest colț iubit de pământ.

Din urmă îl ajunse a doua căruță, condusă de moș Ion, mai alb de cum îl lăsase, însă dârz și voinic, așa cum era, gata întotdeauna de a-i spune o glumă sau un basm. O clipă i-au trecut prin suflet, toate serile petrecute cu moș Ion, care cânta din caval, ori povestea. Și acum se minunează, cum de încape atâta înțelepciune în acest suflet, neîndopat cu înțelepciunea cărților.

Moșul, văzând fața aprinsă a lui Nicu, pe care nu-l cunoscuse, și geamandanul jos, rupse tăcerea.

„Incotro, drumețe, dacă nu ți-i cu supărare?"

Nicu tresări. Auzise iarăși glas curat, limpede ca susurul izvorului, care i-a legănat copilăria între vis și realitate.

„La vale, moșule".

Nu vroi să se trădeze, că el e acela care-l aștepta la portiță, să-i dea turtă-dulce și să-i mai spună o vitejie de a lui Făt-Frumos. Era mai bine, să-l mai iubească puțin în taină, căci aceasta este, în bună parte, parfumul iubirii.

„Apoi dacă e așa, sue aici lângă mine!"

Il chemase lângă dânsul.

„Da, moș Ioane, mă sui... Cum, nu mă cunoști? Eu îs, Nicu..."

„Iraa, bată-te norocu', flăcău moșului; Mare și frumos te-ai mai făcut. Hai, sue, să mân mai repede telegarii iștea, că mama e aproape gata, dacă nu cumva... Căci am văzut doftorul..."

„Cum? De ce?"

„Dorul după cel plecat!"

Și moșul, îndemnând caii, intră în tăcere să-și stăpânească durerea.

Pe ulița mare, feciorii, ce se întorceau dela cosit, ajutau ciobanilor de o schioapă să ferească oile, din fața vijeliei căruței lui moș Ion.

Când ajunse acasă, în fața ușii, o vecină le făcu semn să tacă și să nu zmuncească ușa, fiindcă doctorul nu dă voe la nimeni să intre.

Nicu simți cum tot sângele i se urcă în cap.

„Deschide, păgâne!"

„Liniște, ignoranților!", strigă doctorul cu vocea înăbușită lângă ușă. „E în agonie, și dacă faceți zgomot, iar își aduce aminte de fiu-su și iar se zbate să nu moară și nu-i pot face injecția".

Nicu simți un nod în gât, toată căldura cerului îi era în spate și cu ochii injectați, izbi cu pumnul în ușă.

Moș Ion veni lângă ușă și se vedea pe fața-i că mâhnirea și revolta deabia i se mai puteau stăpâni. Voi să spună ceva, însă doctorul, care acum se mai calmase, i-o luă înainte.

„Liniște, oameni buni, să poată muri, căci altfel se chinuește".

Nicu ridică iarăși pumnii, să izbească în ușă, când moș Ion i se puse în față și grăi, stăpânind clocotul din sufletu-i:

„Ori deschizi amu, doftore, or dacă moare, mori și tu! Doru trebue alinat. Altfel nu-i scăpare cu nici o injecție".

Medicul deschise mirat și în acelaș timp revoltat de obrăznicia țăranului.

Pe lângă el se repezi Nicu, la colțul de sub candela aprinsă și lipindu-și capul de pieptul mamei sale, gemu sfâșietor în durere:

„Mamă! Mamă!". Neștiind ce să-i mai spue altceva.

Bătrâna a deschis ochii, l-a privit cu cercetare, s'a convins că el este, a zâmbit cu suflarea-i rece:

„Nicule, sunt... mulțumită... că... te-am... vă...".

Și-și dădu sufletul.

— — — — — — — — — — — —

A trecut mult timp de atunci. Nicu în zadar a căutat să-și reia scumpul meșteșug, căci durerea a legat-o de tot ce vedea în acest colț. In zadar a mers sub fagul ce și l-a întipărit în minte, de multe ori, seara, să picteze un apus, căci acum, ce a văzut atunci frumos, i se părea banal, ba chiar urât.

Nu știa Nicu sărmanul că nu ne

scăldăm niciodată în acelaș râu.

Intr'o seară îi spuse lui Moș Ion că ar vrea să plece departe, în alt sat, să nu fie tristeți peste frumusețile ce-l înconjoară.

Moșul zâmbi în fața tinereții:

„Niculiță, băiatul moșului, numai stând aici, suferind și bucurându-te pe aceste locuri, ai să ajungi să le iubești și mai ales să le vezi frumusețea. Căci, uită-te la noi: iubim acest pământ și cunoaștem ce are frumos, abia atunci când ne amestecăm cu el, râsul și plânsul".

Era parcă amintită învățătura trasă de Nicu, dela tabloul ce i-a dat de gândit în tren, căci era înțelepciunea vieții, înțelepciunea țăranului.

S'aprind candeli...

Cântă 'n clopotniță toaca lin
Și peste văzduh.
S'aprind candeli în pridvor, blajin
Cu Prea Sfântul Duh.

Molîfții își pleacă frunțile
Inspre altare.
Pe ziduri sfinți în cărunțile
Bărbi, plâng tropare.

Ca pentru taina Mir. Ungerii.
In stol alb, plăpânzi,
Domol se pogoară îngerii
Bucălați și blânzi...

NIC. ISTRATI

Poșta Redacției

D-lui Mar. Ant. — „De ziua ta" s'ar potrivi, poate, vreunui album de amintiri, nicidecum însă tiparului. Adevărata poezie trebue trăită în adevăratul înțeles al cuvântului. Nu e deajuns să înșiri câteva cuvinte la întâmplare. Citește mai întâi cum se scrie poezia bună, și-apoi ai să-ți dai seama singur de toate greșelile.

D-lui I. Alex. Mih. — „Cântec" se va publica. „Rugăciunea" ar trebui refăcută.

D-lui I. O. Sucev. — Poeziile scrise în dialect sunt prea greoaie pentru înțelesul comun, apoi conțin unele stridențe voite, cari întunecă frumusețea dialectală. De altă parte, manuscrisul nefiind scris citeț, s'ar putea strecura cu foarte mare ușurință greșeli, cari ar îngreuia înțelesul. Mai multă atenție. Celelalte poezii se vor publica treptat, în „Bucovina Literară" și ziarul „Bucovina".

D-lui Sorin Mug. — Nu merge, din lipsă de claritate. Altceva.

D-lui G. B. Rădăuți. — Lucrarea d-tale versificată nu înseamnă poezie. Asemenea lucrări primim zilnic cu zecile și soarta lor e aceeași de fiecare dată. Ne interesează poezia, nu versificația, acea poezie care să răscolească adâncurile noastre sufletești, să ne înalțe.

D-lui T. Zm. Rădăuți. — Poezia „Adormirea" are calități și se va publica. Așteptăm și altele.

D-lui Mircea Muteș. Vicov. — Slabă „Inserarea" d-tale. Repețiri de cuvinte și dulcegării de romanță.

File de calendar

„LA LISIEUX, CU SFANTA TERESA"

este o interesantă lucrare de informaţia teologică din biatificarea catolică, datorită d-lui I. M. Raşcu.

Această carte, scrisă pe marginea unei întâmplări din care autorul a cercetat cu amănunţime viaţa fecioarei Tereza a cărei puritate sufletească şi minunile ce s'au săvârşit în prezenţa ei, constitue o frumoasă întâmpinare a actului sublim, pentru care a trăit această tânără fecioară.

Lisieux este un orăşel de vreo 16000 locuitori aşezat pe micele ape Touques şi Orbiquet, în ţinutul Calvados, vestit prin stote şi industria lânei sale, care l-au făcut celebru în Franţa.

Din mijlocul acestui orăşel s'a ridicat spiritul unei umile fiinţe, al cărei chip străjueşte aproape în toate bisericile catolice.

In acelaşi timp, cartea d-lui I. M. Raşcu, scrisă într'un frumos stil literar, înfrumuseţat peste tot cu metafore şi comparaţii, descrie paralel şi viaţa franceză, acea viaţă familiară cu toate frumuseţile ei şi cu toate credinţele.

D. AL. PHILIPPIDE

scrie în „Vremea" un articol asupra înrudirilor şi asemănărilor literare. Notaţiile dsale sunt cu atât mai interesante cu cât ele sunt ilustrate cu dovezi din poezia franceză. E cunoscut faptul că „nici un scriitor nu scapă de influenţe" iar „originalitatea consistă în asimilarea totală a împrumuturilor şi în modificarea acestora prin adăugirea unui ferment personal".

Precizările aceste făcute pe marginea broşurei: La litterature comparée, din care se poate constata, adeseori, identităţi ce nu au nimic comun cu ceia ce se numeşte pastişare. Influenţele sunt normale, identităţile, înrudirile asemănările sunt poate mai dese şi explicaţia lor, deşi nu e dată complet, totuşi ea vrea să însemne un fapt, ce nu trebue confundat cu altceva.

„SAPTAMANA C. F. R."

publică în ultimul său număr un luminos articol al d-lui Ionel Teodoreanu despre Mihai Sadoveanu. E o frescă asupra diferitelor momente literare, în care maestrul prozei româneşti apare cu întreaga sa personalitate literară. De sigur că asemenea duioase aduceri aminte, produc mai totdeauna în sufletul fiecărui cititor, melancolia zilelor tomnatice, cu răsunătoarele lor tristeţi.

TEODOR SCARLAT

semnează în acelaşi număr al revistei Săptămâna CFR. o poezie de frumoase respiraţii lirice, peste care nu putem să trecem. Citâm:

E o frumuseţe prea tristă în peisagiul ăsta de seară,
Cu clopote glăsuind departe, stins...
Prin miriştile tăcute a rămas din vară
Ceva ca o rugăciune caldă în necuprins

Printre scaieţi, ca un roiu ameţit de albine —
Razele amurgului umed, coboară Soarele-Domn...

Câmpul miroase a tămâie şi a somn.
Il ascult cum respiră ca un bolnav, în seară —
Şi nu ştiu de ce simt că mi-e dor de tine!

IN ACELAŞ NUMAR

al acestei interesante reviste, poetul Teodor Munteanu publică sub titlul: *Popasuri pe front,* un ciclu de poezii din cari reproducem această închiere intitulată: Lângă ape.

Stă'n genunchi pe maluri şi se'nchină
Dimineaţă jefuită 'n foi,
Cu obrajii vineţi, nehodină.

Du-mă, umbră, du-mă printre ploi,
De lumini mă scutură! De-acuma
Numai noi prieteni, numai noi, —

Ţine pumnii, uite curge bruma...

PE VREMURI

apărea la Constanţa revista „Litoral", condusă de poetul Dimitrie Olaru. Revista conţinea numai poezie, bine înţeles o poezie bine aleasă, pentru că şi conducătorul revistei era un poet cu gust rafinat.

Astăzi Dumitru Olaru îşi doarme somnul, undeva în stepele ruseşti, pe unde numai vânturile, crivăţul şi ploile îi mai mângâie. Dumitru Olaru s'a prăbuşit cu faţa spre inamic şi cu icoana Patriei înainte. Aşa ştiu să moară poeţii, care au cântat moartea şi care nu s'au înspăimântat să se întâlnească cu ea. Poetul dobrogean, a cărui profunzime lirică a fost remarcată şi de opinia criticii româneşti, a rămas în amintirea noastră înalt şi nepătat.

DESPRE VIAŢA LITERARA BUCOVINEANA

se scrie felurit, dar nu se scrie nicăeri cu atitudinea clară a omului care înţelege misterul frământărilor spirituale din acest colţ de ţară românească. Bucovineanul, vorbind de adevăratul bucovinean, care nu jonglează şi nici nu oscilează cu ideile sale, cu atitudinea sa, — reprezintă un fel de ascetism al spiritului pe care îl slujeşte cu o pasiune rară. Despre acest adevăr s'au convins mulţi: numai licheismul mai poate nega această realitate de evidentă pentru oricine. Dar, toate îşi au sorocul lor.

PICTORUL EUGENIU DRAGUŢESCU

ale cărui desene, ulciuri şi aquarele au fost expuse la Ateneul Român din Bucureşti, constitue o nouă forţă românească a colorilor.

EUSEBIU CAMILAR

şi-a terminat un nou roman: *Prăpădul slobodei,* — după cum ne informează cineva — dar nu-şi găseşte editor pentru el. Ce curios? In ţara românească, în care tiparniţele bucureştene aruncă tone întregi de maculatură literară infectă, a atâtor traduceri proaste din toate punctele de vedere, un scriitor tânăr nu poate fi editat.

Nu înţelegem acest lucru, mai cu seamă că tânărul scriitor bucovinean a fost editat în Fundaţiile Regale. Prin urmare proza sa a trecut prin examenul al criticei şi al opiniei româneşti. Astăzi însă, Eusebiu Camilar rătăceşte cu manuscrisul romanului subsioară şi bate la uşa editorilor, uşi ce nu se deschid. E într'adevăr de necrezut.

D. MIRCEA STREINUL

are gata pentru tipar un nou roman: Elisafta a lui Şarpe, *din care am publicat şi noi două fragmente sugestive. După succesul de critică şi de librărie cu ultimul d-sale roman,* Soarele răsare noaptea, *avem toată încrederea că noul roman se va bucura de acelaşi desăvârşit succes. Cele două fragmente publicate de revista „Bucovina Literară" au putut dovedi fiecărui cititor că* Elisafta a lui Şarpe *va fi, fără îndoială, o operă caracteristică stilului acestui mare scriitor din tânăra generaţie românească, marcând în acelaşi timp o importantă etapă din activitatea literară a d-lui Mircea Streinul. Atâta claritate în stil şi atâta frumuseţe în conflicte, nu se poate să nu fie preţuite de cititori aşa cum se cuvine. Fiindcă, orice s'ar spune, astăzi Mircea Streinul este cel mai productiv scriitor român.*

De altă parte, suntem informaţi că tot dl Mircea Streinul lucrează la un alt roman: Băeţi de faţă. Din câteva fragmente publicate în ziarul „Bucovina", acest roman se pare că analizează epoca din preajma răpirii Bucovinei.

„EU, CLAUDIUS, ZEU"

se numeşte un roman tradus de dl Dragoş Luţa şi Mircea Streinul apărut recent. Romanul descrie viaţa din timpurile vechi, cu toate amănuntele, indiferent de ce natură ar fi ele. Traducerea îngrijită, face ca acest roman să devină o agreabilă lectură, mai cu seamă că zugrăveşte atât de bine epoca decadentă a statului roman.

D. VASILE NETEA

semnează în ultimul număr al revistei „Vremea" o justificată nedumerire despre uitarea lui Slavici. Remarcăm cu acest prilej şi subliniem dârzenia acestui tânăr ardelean, care nu uită să înfăţişeze opiniei publice româneşti, contribuţia spiritualităţii ardelene la înbogăţirea patrimoniului cultural românesc. Ce frumoasă atitudine!... Nu există publicaţie în care dl Vasile Netea să nu însemne viaţa literară românească din Ardeal, la înţelegerea acelei atmosfere de înaltă cultură, ca să ştie toată lumea.

La Bucureşti sunt şi câţiva bucovineni tineri plini de viaţă şi talent cari parcă au uitat total de obârşia lor şi parcă le e silă să mai însemne vre-un rând despre ceia ce a însemnat Bucovina ca forţa românească spirituală în trecut.

POETUL V. VOICULESCU

este discutat amplu în ultimul număr al revistei „Gândirea" (August-Septembrie).

Poezia acestui mare poet tradiţionalist, care s'a afirmat în lirica românească prin o prospeţime fără egal, înseamnă pentru oricine, care înţelege cât de mult înseamnă o biruinţă românească, un fapt ce nu a rămas fără urmări. V. Voiculescu a creat din realitatea românească şi acest lucru înseamnă că atmosfera şi sinatul etnic e un nesecat isvor de gândire şi de poezie.

Ceea ce este caracteristic în lirica d-lui V. Voiculescu, este construcţia modernă pe temelia tradiţiei, despre care s'a spus şi, se mai spune încă, că nu ar fi capabilă de a pătrunde şi a analiza fenomenele spirituale, cu tot cortegiul lor de emoţii şi de frumuseţi.

Poezia d-lui V. Voiculescu, peste care critica de altă dată, care nu era românească, a trecut în mod vădit cu tăcere, căci poetul gândirismului românesc nu s'a lăsat atins de acel purism estetic, atât de mult subliniat şi atât de mult trâmbiţat, înseamnă foarte mult. Setea spre înălţimele curate şi austere, a fost potolită, sau cel puţin aceea care năzuia către această potolire, s'a realizat din adâncimile ascetismului naţional.

La V. Voiculescu nesaţul şi voluptatea pentru dramatismul sufletesc se conturează din acele adâncimi ale lutului, din cari poetul a găsit totdeauna rădăcini şi asimilări. Deaceea poezia d-lui V. Voiculescu constitue şi va constitui o definiţie clară, asupra rezervoarelor artistice ale limbii româneşti, care înţeleg fenomenele vieţii aşa cum sunt ele în realitate.

Faptul că revista „Gândirea" închină un număr întreg acestui mare poet român, dovedeşte nu numai o preţuire românească dar şi o mărturisire pentru pozitivismul nostru, capabil şi el le creaţii poetice înalte şi pline de emoţii nesfârşite.

CRONICA LITERARA

Aurel V. Sânger: Melopei

Editura Cercului „Bucovina Literară", Cernăuţi, 1943.

Activitatea poetică a d-lui Aurel V. Sânger dela: *Cartea sonetelor* tipărită în 1937 şi până la aparaţia acestei noi plachete s'a versificat în diferite reviste ale vremii. Sigur pe vers, d. Aurel V. Sânger conturează o linie melodică dură, în care cuvintele îşi au prin ele însile, un înţeles deosebit.

Melopei constitue o culegere de poezii, în cari vădita concepţie a despersonalizării interioare, exprimă acele multiple frământări ale sufletului, mereu în căutarea unor reazime sigure. D-sa realizează din avântul spre moarte al ostenilor, simţăminte de aleasă factură lirică, deşi dificultăţile acestui gen, — vorbim de poezia eroică bună, sunt atât de mari.

Placheta se deschide cu poezia: *Melopee pentru eroul căzut:*

Voi întreba iarba şi frunzele veştedei toamne
De sufletul tău bun, unde s'a dus.
Cu tine au plecat şi stele şi soare în veşnic apus
Şi am rămas numai eu şi frunzele veştedei toamne

ca şi acest final:

Dar toamna, când ploile putrez' măn'ngroapă
Şi trec, — o fantomă'ntre lucruri tăcute, —
Mă chemi din lumini de oglindă şi apă
Spre lumile tale cu zâmbete mute,

constitue o evidentă dovadă, asupra modului prin care d. Aurel V. Sânger construeşte aspra realitate ce există vie şi nealterabilă, în marile spaţii de luptă ale frontului. Dar, în afară de acest motiv liric, care impregnează sufletului rezonantele unei altitudini, ce trece dincolo de marginile vieţii, poezia d-lui Aurel V. Sânger se desprinde din trăirea autenticităţii noastre de totdeauna, pentru a constitui înalte dimensiuni ale unor perspective spirituale simetrice, din mijlocul cărora se arcuesc acele permanente intensităţi lirice, dând versului d-sale trăiri şi prospeţime:

Simt suflul slab al sufletului tău,
Cum isvorăşte, susurând ca un pârâu,
Din adâncimi ascunse îndărăt de noi

(Elegie pg. 12).

ori această intimă puritate, care se ridică asemenea unui fluid:

Sufletul tău, — ploaie de lună,
Polen auriu, mângâiere tăcută şi bună, —

(Polenul sufletului pg. 13)

închid în atmosfera lor tainică, acea neliniştită şi extatică înălţime, din care poetul vede desăvârşirea viziunii ce devine, la un moment dat, un fel de transpunere către emoţii, al căror substrat mistic se poate asemui cu vremea ce se întunecă necontenit, pentru a înceta orice libertate culorilor.

Poezia d-lui Aurel V. Sânger isbuteşte să ridice aspectul psihic al lucrărilor spre un dinamism modulat. Fiindcă, orice s'ar spune, poezia d-sale este dinamică, vizionară, cu acele tulburătoare circulaţii ale autenticităţii româneşti.

De altă parte, din acest complex liric, se mai desprinde un fel de esenţă imaterială, prin care sunetele lucrurilor capătă un înţeles de simbol, ba, aş putea spune, chiar o funcţiune:

A oftat cineva şi nu ştiu unde.
— Cine a oftat? Ei, nimeni nu răspunde?
A oftat vreo uşe ce singură sa' închis.
Vreo mobilă, gemând ca un copil în vis?

(Cine a oftat? pg. 23)

Pentru evoluţia poetică a d-lui Aurel V. Sânger, *Melopei* înseamnă, fără îndoială, un hotăritor pas evolutiv.

GEORGE DRUMUR

Tipografia Societăţii Naţionale de Editură şi Arte Grafice „DACIA TRAIANA" Sucursala Cernăuţi, Str. Gen. Mircescu No. 8 Reg. Com. 123/942 Soc. C-ţi
Tipărit la 24 Septembrie 1943

16 2240 Kol N